

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ**

**Министерство образования и науки Республики Ингушетия**

**Государственное бюджетное образовательное учреждение**

**"Средняя общеобразовательная школа №8 г.Назрань**

| <b>РАССМОТРЕНО</b>                                                        | <b>СОГЛАСОВАНО</b>                                                                       | <b>УТВЕРЖДЕНО</b>                                                |
|---------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|
| Руководитель ШМО<br>Агиева З.Б. -----<br>Протокол № _1<br>От 24.08.2023г. | Заместитель директора<br>по УВР<br>Бокова М.А. -----<br>Протокол № 1<br>от 25.08.2023 г. | Директор<br>Азиева Р.М. -----<br>Приказ № 254<br>от 28.08.2023г. |

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА**

**учебного предмета «Ингуская литература»**  
для обучающихся 4 класса

## Кхетора каьхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт доккхий декхараш. Керттерча даькье уж да хьалкхувш йоаг1а т1ехье эздел долаш, г1улакхаца, нахаца товш, 1имерза, ший моттиг д1алаца ховш, Даьхе а, кьам а, дезал а лоарх1аш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьаькьахьа кьахьегаш, дийша, 1илман лардаш 1омаяь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхейр.

Вахар дег1адоаг1а 1илма, техника, культура дег1адарца. Царга хьежжа хила беа дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам ч1оаг1баро д1адех хьехархошкара дешархой теркам т1абахийта дезар – дукхаг1а долча даькье шоашка уйла яйтар, 1илман лардаш тохкаш болх байтар, 1омадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт 1омабар, грамматика хар боккха лоарх1ам болаш да дешархой кхетам дег1абоалабара, х1ана аьлча, мотт 1омабарца кхетаю мета хозал, из б1аьхий хилар, кхыча кьамий мотт а дикаг1а кхетабу бераша, цар культура йовза а новкьостал ду. Дешархошта д1ахьехар хила деза уж кхетаргболаш, ц1енача, аттача меттала, 1омадаьчох ма хулла дукхаг1а дукхаг1а пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьаькьоададеш, цунна теркам т1абохийташ, грамматически бокьонаш в1аши юташ бе беа ший болх. Наьна метта урокаш т1а дешархоша г1алг1ай метта грамматически лардаш 1омаю, кьамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Пхелаг1ча классе доладу грамматически даьа – морфологи 1омае, из болх д1ахьо ялхлаг1чеи ворх1лаг1чеи классашка. Из раздел я кьамаьла доакьоех кхетам луш, хьалха царех 1омадаьр к1оаргдеш, шердеш. Кьамаьла доакьош 1омадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Дешархой кьамаьла культура лакхьари 1омадаьчун навькаш дег1айоалаяри хила деза х1ара урока. Из болх д1ахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкьостал ду 1омаяь бокьонаш ч1оаг1ье, орфографически а пунктуационни говзал ч1оаг1ье, грамматически материал дикаг1а кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а. Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзаденна кьамаьл шаьрдеш дешархой теркам т1абахийта беа хьехархоcho сочиненеш, изложенеш язьяра,говзамеча текста тохкам бе 1омабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хьехархоcho бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, кьамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш.

Х1ара классе шу д1адолалуш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна кьамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беа.

Г1алг1ай мотт хъехара г1улакх доагг1ача тайпара хъехархочо д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхыча къамий метай бокъонаш йовза атта хургда.

4 классе дешар хъехара календарни тематически план.

| № арг1а г1а | Таър, бутт | Сахъат | Урока тема                                                                                                     | Дешара балха кертера та дешархочун ха дезара лер                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------------|------------|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1           |            | 1      | <b>I чет. Даьй – мохк-Г1алг1айче. 8 с.</b><br>.Хамхоев А. «Г1алг1ай мохк». Яндиев Дж. «Тахан со г1озваьнна...» | Чулоацам тахкар, эпитет, олицетво, антонимаш, синонимаш хъалаха хар, оттаяра бокъонаш йовзар, цох къам, Мотт шаьрбар, дувзаденна къамаьл хаттара жоп дала а ,эша дош, предл текста юкьера хъалаха хар. Оаз тоа автора хетар оазаца д1аалар. Ший м йовзар, къайленаш тахкар, мехкаца меттацара а безам совбаккхар. Деш лоарх1ам хар. |
| 2           |            | 1      | Гагиев Г. «Къамаьл». Осмиев Хь. «Ма къаьга                                                                     | Чулоацам тахкар, эпитет, олицетво,                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|   |  |   |                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|---|--|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |  |   | доаг1а...»                                                                                               | антонимаш, синонимаш хъалаха хар. Оттаяра бокъонаш йовзар, цох къам. Мотт шаърбар, дувзаденна къамаъл хаттара жоп дала а ,эша дош, предл текста юкьера хъалаха хар. Оаз тоа автора хетар оазаца д1аалар. Ший м йовзар, къайленаш тахкар, мехкаца меттацара а безам совбаккхар.                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 3 |  | 1 | Чахкиев С. «Магас». Гагиев Къ. « Магас-г1ала».                                                           | Байтий юкъара кертера тема хъаала кердача дешай ма1ан де, уж нийса дешара болх бар. Чулоацам хъабув кертера уйла хъаала, йоазонхочо ба лелаю литературни приёмаш хъаю йоазонхой Магасах лаьца язъяь бай Мотт шаърбар, дувцара къамаъл от г1алг1ай къаман дакъа долга, везап бергбола пайда малаг1а ба ховш де хилар.                                                                                                                                                                                                              |
| 4 |  | 1 | Чахкиев С. «Наъсаре». Кодзоев Т. « Г1ишлонхой 1уйре». Озиев С. « Даъхен ираз 1алашде».                   | Х1аман белгалонаш ювцаш йола те хар, чулоацамах дувца а, кертера уй хар. Шаъра деша, дешай ма1ан тах доаладе хар. Ше вахаш волча мотти хар, из моттиг 1ойилла шу хар, кар дар. Ший мехках доаккхал дар, из б Байтий юкъара кертера тема хъаала кердача дешай ма1ан де, уж нийса дешара болх бар. Чулоацам хъабув кертера уйла хъаала, йоазонхочо ба лелаю литературни приёмаш хъаю тайпарча балхах хар, цу балхашца дувзаде хар, къахъегамах кхетам хи къахъегам безар, цун дозал хар. Оаз деша, йоазонхочун дог-уйла оазаца хар. |
| 5 |  | 1 | Вай байракх. Вай герб. Паччахьалкхен гимнах. Г1алг1ай республика Конституци. Гагиев Г. «Вай Конституцех» | Х1аман белгалонаш ювцаш йола те хар, чулоацамах дувца а, кертера уй хар. Шаъра деша хар: дешаш метта таърахъаш а. Паччахьалкхе хъахин ший къаман сийленах дувца а ха. Д лораяра балхаш хар. Х1аман белгалонаш ювцаш йола те хар, чулоацамах дувца а, кертера уй хар. Шаъра деша хар: дешаш метта таърахъаш а. Паччахьалкхе хъахин ший къаман сийленах дувца а ха. Д лораяра балхаш хар. Республика ке малаг1а я хар, берий бокъонаш хар                                                                                           |
| 6 |  | 1 | Классал арахъа дешар. «Берех, берий г1улакхех дола дувцараш».                                            | Тайп-тайпарча йоазонхой берий ва произведенеш хар, книжкаш дешар кертера уйла хъаала хар, чулоацам тахка а хар. Текста доаг1а кица лоа Шаъра а оаз таоеш деша а ха. Дий эца ха, дешара безам т1абахийтар, безам совбаккхар.                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 7 |  | 1 | <b>Хьамсара 1алама сурташ. 4 с.</b><br>Гагиев Г. «Г1аьнаш лега ха». Торшхоев И.                          | Байтий чулоацам тахка, хъабувца х Дувзаденна къамаъл шаърдар. Х1аман белгалонаш хъахьокха дешаш юкье дешашца 1алама сурт дила хар. Бай                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|    |  |   |                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|----|--|---|--------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |  |   | «ХьунагIара гуйран Iуйре».                                                           | Iомавалар, кхыча йоазонхой гуйре, байташ хар. Зем кхебар, Iалама хоз из лорае дешархо Iомавар. Ше Iала болаш волга, хIара саг Iалама дакъа ховш хилар                                                                                                                                                                  |
| 8  |  | 1 | Шадиев С. «Эггара боккхагIбола чкъаъра»                                              | Дувцара чулоацам тахкар, лоацца х план оттаяр. Шаъра а оаз тоаеш а д абзацах дешар, цу абзаца кертера п хъаалар. Мотт шаърбар, словарика хар, кертерадар къоастаде хар. Бера ший уйлаш хъаала а шийна хетар х ца луш хилар. Тоабаца болх бе хар, новкъостал деш хила хар.                                              |
| 9  |  | 1 | Саракаев Хь. «Аьхки салаIар»                                                         | Дувцара чулоацам тахкар, лоацца х план оттаяр. Шаъра а оаз тоаеш а д абзацах дешар, цу абзаца кертера п хъаалар. Мотт шаърбар, словарика хар, кертерадар къоастаде хар.                                                                                                                                                |
| 10 |  | 1 | Веджижев А. «ЭгIар»                                                                  | Дувцара чулоацам тахкар, лоацца х план оттаяр. Шаъра а оаз тоаеш а д абзацах дешар, цу абзаца кертера п хъаалар. Мотт шаърбар, словарика хар, кертерадар къоастаде хар. Тоа хар, вIаши новкъостал деш хила ха доагIа кица доаладе хар. ЭгIара ба из хойташ дола текста юкъера деша а, диалог е а хар. Дийшачох пайда з |
| 11 |  | 1 | <b>Къахъегам,гIулакх, эзел – вай доттагIий ба. 8с.</b><br>Плиев М-С. «Кхоанен даьй». | Чулоацам тахкар, дувзаденна къам шаъра а хоза дешар. Керда дешаш х маIан дашхар. Текста кертера уйла хъаала хар. Кхоанен уйла еш хила в Ший кхоане мишта хиларга лерхI х лоархIам хар.                                                                                                                                 |
| 12 |  | 1 | Осмиев Хь. « Безам ба са». Ужахова Х. «ГIишлонхой».                                  | Чулоацам тахкар, дувзаденна къам шаъра а хоза дешар. Керда дешаш х маIан дашхар. Текста кертера уйла хъаала хар. Кхоанен уйла еш хила в Ший кхоане мишта хиларга лерхI х                                                                                                                                               |
| 13 |  | 1 | Берсанов Х. «Дикадар , водар».                                                       | Дийшачун корта бе хар. Чулоацам тахка а, лоацца хъабувца хар. Хорж хар. Кица доаладе а цун маIан даш Дешара дозал хар, дешара моттиг п юкъе малагIа я а хар. Дика оамалаг                                                                                                                                              |
| 14 |  | 1 | Костоев I. «Къоаной KIанти».                                                         | Дийшачун корта бе хар. Чулоацам тахка а, лоацца хъабувца хар. Хорж хар. Кица доаладе а цун маIан даш Шаъра деша хар. Шин сага сурт-си хъалаха а, цар оамалаш вIаши йист ГIалгIай къаман вахара юкъе сий я маIан де а, цох дувца хар.                                                                                   |
| 15 |  | 1 | Плиев М.-С. «Йиъ хъажкIа».                                                           | Сага сурт-сибат дешашца оттаде ха вIаши йиста хар. Чулоацам тахка, х хар, Хоржаш деша, дувцара доакъа хъалхара деша хар. Хаттара жоп ле юкъера хъалаха а хар. Шаъра деша дийшачун корта бе хар. Дувцар тох къамаьла юкъе дакъа лаца а, шийна хетар дувца хар.                                                          |
| 16 |  | 1 | Шадиев С. «Лейлай цIай».                                                             | Сага сурт-сибат дешашца оттаде ха вIаши йиста хар. Чулоацам тахка, х                                                                                                                                                                                                                                                   |

|    |  |   |                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                             |
|----|--|---|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |  |   |                                                                                          | хар, Хоржаш деша, дувцара доакъа хьалхара деша хар. Хаттара жоп ле юкъера хьалаха а хар. Шаъра деша дийшачун корта бе хар. Дувцар тох къамаъла юкъе дакъа лаца а, шийна хетар дувца хар.                                                                    |
| 17 |  | 1 | Шадиев С. «Хьаг1».                                                                       | Сага сурт-сибат дешашца оттаде ха в1аши йиста хар. Чулоацам тахка, хар, Хоржаш деша, дувцара доакъа хьалхара деша хар. Хаттара жоп ле юкъера хьалаха а хар. Шаъра деша дийшачун корта бе хар. Дувцар тох къамаъла юкъе дакъа лаца а, шийна хетар дувца хар. |
| 18 |  | 1 | Кл. ар. дешар. « Осмиев Хь. байташ».                                                     | Лоацца йоазонхочун вахарахи кхол дувца хар. Дагахьа цу йоазонзочун хар. Шаъра дешар йоазонхочун уйл д1ахойташ. Дувцара къамаъл оттад Тоабаца болх бе хар, цун юкъе ший йовзар, цох доаккхал дар. Байтах б эцар. Керда дешаш юкъедоаладар. хар.              |
| 19 |  | 1 | <b>Халкъа багахбувцам. 9 с.</b><br>«Багахбувцама дош-хозала хьаст» Танкиев А .<br>Иллеш. | Научни а литературни а текст фуй белгало ювца хар, къамаъла юкъе к юкъекхувлар, цар ма1ан дашхар. Багахбувцамах кхетам хилар. Кхыд лахар, уж д1аяздар. Шаъра деша ха болх бар, дошлоргаца болх бар.                                                         |
| 20 |  | 1 | Кицаш. Ховли – довзалеш.                                                                 | Х1аман белгало ювца хар, Кицаш а довзалеш а тематиках декъа хар. Ду къамаъл де хар. В1аши ладувг1а а юкъе дакъа лаца а, сий де а ха деза дешархошта. Г1алг1ай мотт безабо метта к1оаргал тохкаш болх бар.                                                   |
| 21 |  | 1 | Фаълга хьалха оалараш. «Тешаме новкъост» ( фаълг).                                       | В1аши ладувг1а а къамаъла юкъе д сий де а ха деза дешархошта. Г1алг безаболийташ, метта к1оаргал тохк бар. Чулоацам хаттарашца тахка ха хьабувцар, шаъра дешар. Ший оама хар, ший доттаг1а сурт-сибат дила                                                  |
| 22 |  | 1 | «Берза дув» , «Борзи ж1алии» ( фаългаш).                                                 | В1аши ладувг1а а къамаъла юкъе д сий де а ха деза дешархошта. Г1алг безаболийташ, метта к1оаргал тохк бар. Чулоацам хаттарашца тахка ха хьабувцар, шаъра дешар. Текста до метта деша хар, хоржаш деша хар.                                                  |
| 23 |  | 1 | «Маъра к1аьнк» ( фаълг).                                                                 | В1аши ладувг1а а къамаъла юкъе д сий де а ха деза дешархошта. Г1алг безаболийташ, метта к1оаргал тохк бар. Чулоацам хаттарашца тахка ха хьабувцар, шаъра дешар. Текста до метта деша хар, хоржаш деша хар.                                                  |
| 24 |  | 1 | «Дошо фийг (фаълг).                                                                      | Чулоацам хаттарашца тахка хар, хь шаъра дешар. Текста доакъашхошт деша хар, хоржаш деша хар. Дешап сибат дила хар. Дикадар, водар къо                                                                                                                       |
| 25 |  | 1 | «Кхо хьехар» ( фаълг). «Къе саги борзи» фаълг.                                           | Чулоацам хаттарашца тахка хар, хь шаъра дешар. Текста доакъашхошт деша хар, хоржаш деша хар. Дешап                                                                                                                                                          |

|    |  |   |                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----|--|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |  |   |                                                                                                             | сибат дила хар. Масалаш кхувла, т<br>кицаш кхувла хар.                                                                                                                                                                                                                |
| 26 |  | 1 | «1овдалча берзах бола фаьлг».                                                                               | Чулоацам хаттарашца тахка хар, хь<br>шаьра дешар. Текста доакъашхошт<br>деша хар, хоржаш деша хар. Дешаш<br>сибат дила хар. Масалаш кхувла, т<br>кицаш кхувла хар.                                                                                                    |
| 27 |  | 1 | Кл. ар. дешар. «Плиев М.-С. Байташ».                                                                        | Лоацца йоазонхочун вахарахи кхол<br>дувца хар. Дагахьа цу йоазонзочун<br>хар. Шаьра дешар йоазонхочун уйл<br>д1ахойташ. Дувцара къамаьл оттад<br>Тоабаца болх бе хар, цун юкъе ший<br>йовзар, цох доаккхал дар. Байтах б<br>эцар. Керда дешаш юкъедоаладар. 1<br>хар. |
| 28 |  | 1 | <b>Машараи доттаг1алаи т1ехьа. 7 с.</b><br>«Доттаг1а» Гагиев Г.                                             | Шаьра дешар йоазонхочун уйла оаз<br>д1ахойташ. Дувцара къамаьл оттад<br>Тоабаца болх бе хар, цун юкъе ший<br>йовзар, цох доаккхал дар. Байтах б<br>эцар. Керда дешаш юкъедоаладар. 1<br>корта бе хар. Поэта кхыйола байташ                                            |
| 29 |  | 1 | Мальсагов К. З. «Наьна мотт», «Сердалонга бода<br>никъ.» Котиева Н.                                         | Йоазонхочо г1алг1ай мотт кхоллар<br>балхах хар, цун моттиг хар г1алг1а<br>литература юкъе. Лоацца вахарахи<br>дувцар. Ши-кхо произведени хар. 1<br>в1аши йистар, цар кертера уйла хьа<br>Шаьра деша хар, мотт безар, ший к<br>шербар.                                 |
| 30 |  | 1 | «Осканов Суламбик-халкъа турпал» Котиева Н.                                                                 | Турпала вахарах дувца хар, цун вал<br>тахка а, цох къамаьл де а хар. Г1алг<br>турпалхой бовзар, цар г1улакхех ду<br>эца а хар. Даьхенцара безам совбак<br>лорабе безарах кхетам балар. Шаьр<br>текст тахкар, хьаювцар, дийшачун 1                                     |
| 31 |  | 1 | «Машар» Гагиев Г. «Ма дика дар...» Хамхоев А.                                                               | Шин поэта байтий чулоацам в1аши<br>бистар, литературни приёмах дувца<br>оаз таоеш дешара болх бар, юкъара<br>хар. Кертерча уйлах къамаьл дар. М<br>шаьрбар. Машарах бола кхетам ше                                                                                    |
| 32 |  | 1 | «Сона байнаб т1ом» Вышегуров. М. «Бераш<br>даьхен кхоане я», Осмиев Хь. «Шоайла машар<br>лоаттабе» Озиев С. | Шаьра дешар йоазонхочун уйла оаз<br>д1ахойташ. Дувцара къамаьл оттад<br>Тоабаца болх бе хар, цун юкъе ший<br>йовзар, цох доаккхал дар. Байтах б<br>эцар. Керда дешаш юкъедоаладар.<br>Машарах бола кхетам шербар.                                                     |
| 33 |  | 1 | «Хаьхочун да» Чахкиев С.                                                                                    | Турпала вахарах дувца хар, цун вал<br>тахка а, цох къамаьл де а хар. Г1алг<br>турпалхой бовзар, цар г1улакхех ду<br>эца а хар. Даьхенцара безам совбак<br>лорабе безарах кхетам балар. Шаьр<br>текст тахкар, хьаювцар, дийшачун 1                                     |
| 34 |  | 1 | Кл. ар. дешар Хашагульгов 1 «Лийг»» .                                                                       | Шаьра дешар йоазонхочун уйла оаз<br>д1ахойташ. Дувцара къамаьл оттад<br>Чулоацам хьабувцар, хоржаш деша<br>хар. Сага 1аламцара бувзамах дувц<br>деза а лораде а дезарах ший уйла х                                                                                    |

|    |  |   |                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----|--|---|----------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 35 |  | 1 | <b>Г1алг1ай йоазонхой. 12 с.</b><br>Озиев С. «Къахъегам» , «Кадайли мекъали» ,<br>«Совг1ат». | Поэта байтий чулоацам в1аши бистар,литературни приёмах дувца таоеш дешара болх бар, юкъярадар Кертерча уйлах къамаъл дар. Мотт Наха юкье ший моттиг хар, х1ара с ший уйла-нигат хила дезарах кхета                                              |
| 36 |  | 1 | Озиев С. «Бераш-дегаг1оз»                                                                    | Поэта байта чулоацам хар, хъабувца д1аалар. Байта чулоацамца болх бе Литературни приёмаш йовзар. Шав в1аши хаттараш дала хар. Байт кхо                                                                                                          |
| 37 |  | 1 | Зязиков Б. «Б1аести».                                                                        | Шаьра дешар йоазонхочун уйла оаз д1ахойташ. Дувцара къамаъл оттад Чулоацам хъабувцар, хоржаш деша хар. Сага 1аламцара бувзамах дувца деза а лораде а дезарах ший уйла х                                                                         |
| 38 |  | 1 | Осмиев Хь. «Керда шу» , «Б1аести йоаг1а».                                                    | Поэта байтий чулоацам хаттарашца хъабувцар, кертера уйла кьоастае х дешар, хоржаш дешар, план оттаяр шаьрдар, поэзецара безам кхоллар.                                                                                                          |
| 39 |  | 1 | Муталиев Хь. «Кулгаши б1аргаши». «Б1аёстан дог1а».                                           | Шин байта чулоацам в1аши бистар уйла хъаала хар. Эпитеташ, олицет хъалеха хар. Чулоацам хъабувцар, г Б1аёстан дозаллах лаьца дувцар, цу сага вахара юкье малаг1а я хар. Мо сочинени кхолла хар.                                                 |
| 40 |  | 1 | Яндиев Дж. «Лермонтовга».Яндиев Дж. «1а» ,<br>«Б1аести».                                     | Поэта вахарахи кхолламахи дувца м кхо байт дагахъа хар. Байтий чулоа хъабувца хар, хаттарашта жоп ле ба дешашца. Дошлоргаца болх бе хар, дешай ма1ан дашха хар. Къаман йо балхах лаьца дувцар, цар мел боккх дувцар, цар сий дар, цар хъехарашк |
| 41 |  | 1 | Веджижев А. «Мух». Веджижев А. «Низа овла»                                                   | Йоазонхочун произведенеш тахкар хъабувцар, цун яздара оамал мишта Произведенешкара эпитеташ, сравнен олицетворенеш хъалехар, кердача д дар. Шаьра дешар, хаттараш в1аши жоп дизза хургдолаш шийгара т1ат Дийшачун корта бар.                    |
| 42 |  | 1 | Чахкиев С. «Безама юххъанцара оаг1илг»                                                       | Произведени тахкар, чулоацам хъаё йоазонхочун яздара оамал мишта я Произведе чура эпитеташ, сравнен олицетворенеш хъалехар, кердача д дар. Шаьра дешар, хаттараш в1аши жоп дизза хургдолаш шийгара т1ат Дийшачун корта бар.                     |
| 43 |  | 1 | Чахкиев С. «Нана»                                                                            | Чулоацам хъабувца хар, хаттарашта байта чура дешашца. Къамаъл шаьр дешархой къамаъла юкье дакъа лап наьна сурт-сибат дила ха. Наьна до вай вахара юкье цо лоацача дакъах Шаьра деша, оаз тоаеш. Байт кхолл дешаш дошлорга т1ара 1омадар.        |
| 44 |  | 1 | Плиев М-С. «Тирк» , «Бутт»                                                                   | Чулоацам хъабувца хар, хаттарашта байта чура дешашца. Къамаъл шаьр дешархой къамаъла юкье дакъа лап деша, оаз тоаеш. Байт кхолла ха. К дошлорга т1ара 1омадар.                                                                                  |
| 45 |  | 1 | Плиев М-С. «Са моаршал да хьога»                                                             | Поэта вахарахи кхолламахи лоаца Байта чулоацам хъабувца хар, хатта                                                                                                                                                                              |

|    |  |   |                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----|--|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |  |   |                                                                                               | ле байта чура дешашца. Къамаъл ш<br>дешархой къамаъла юкъе дакъа лап<br>Конкурса юкъе дакъа лаца лоарх1а                                                                                                                                                                                                             |
| 46 |  | 1 | Гагиев Г. «Г1айг1а оаш ма елаш», «Г1араг1ураш»                                                | Поэта вахарахи кхолламахи лоаца д<br>Байта чулоацам хъабувца хар, хатта<br>ле байта чура дешашца. Къамаъл ш<br>дешархой къамаъла юкъе дакъа лап<br>Конкурса юкъе дакъа лаца лоарх1а                                                                                                                                  |
| 47 |  | 1 | <b>Дувца вай ноаноех лаьца. 4 с.</b><br>Муталиев Хь. «Нана». Гагиев Г. «Нана тхъайса<br>улл.» | Чулоацам хъабувца хар, хаттарашта<br>байта чура дешашца. Къамаъл шаьр<br>дешархой къамаъла юкъе дакъа лап<br>наьна сурт-сибат дила ха. Наьна до<br>вай вахара юкъе цо лоацача дакъах<br>Шаьра деша, оаз тоаеш. Байт кхолл<br>дешаш дошлорга т1ара 1омадар. Кх<br>йоазонхой наьнах лаьца произведен<br>байташ йистар. |
| 48 |  | 1 | Мальсагов .А. «Оаг1ув хьаллаьцача».                                                           | Чулоацам тахка, из хъабувца, цун п<br>цун кертера уйла малаг1а я хар. Ш<br>хоржаш дешар, тайп-тайпара оаз от<br>Дошлоргаца болх бе хар. Сага сурт<br>оттаде а цун оамалаш ювца а белга<br>доаладе хар.                                                                                                               |
| 49 |  | 1 | Шадиев С. «Даьци».                                                                            | Чулоацам тахка, из хъабувца, цун п<br>цун кертера уйла малаг1а я хар. Ш<br>хоржаш дешар, тайп-тайпара оаз от<br>Дошлоргаца болх бе хар. Сага сурт<br>оттаде а цун оамалаш ювца а белга<br>доаладе хар. Т1ема хана юртарча ба<br>т1ема юкъе лаьцача дакъах дувца х<br>болчарех материал лахар.                        |
| 50 |  | 1 | Осмиев Хь. « Нана дагалаьца». Хамхоев А. «<br>Кхалнах».                                       | Чулоацам хъабувца хар, хаттарашта<br>байта чура дешашца. Къамаъл шаьр<br>дешархой къамаъла юкъе дакъа лап<br>наьна сурт-сибат дила ха. Наьна до<br>вай вахара юкъе цо лоацача дакъах<br>Шаьра деша, оаз тоаеш. Байт кхолл<br>дешаш дошлорга т1ара 1омадар. Кх<br>йоазонхой наьнах лаьца произведен<br>байташ йистар. |
| 51 |  | 1 | <b>Хьамсара 1алама сурташ. 9 с.</b><br>Плиев А. «Шера ханаш», «Аькхе»                         | Шин байта чулоацам в1аши бистар<br>уйла хьаала хар. Эпитеташ, олицет<br>хьалеха хар. Чулоацам хъабувцар, п<br>Шера ханаш лаьца дувцар, цар мотт<br>вахара юкъе малаг1а я хар. Мотт ш<br>сочинени кхолла хар.                                                                                                         |
| 52 |  | 1 | Чаплина В. «Ткъамашца лела сахьат»                                                            | Йоазонхочун вахарахи кхолламахи<br>произведени хаттарашца тахкар, чу<br>хъабувцар, яздар а оамал мишта я ха<br>Произведенешкара эпитеташ, сравн<br>олицетворенеш хьалехар, кердача д<br>дар. Шаьра дешар, хаттараш в1аши<br>жоп дизза хургдолаш шийгара т1ат<br>Дийшачун корта бар.                                  |
| 53 |  | 1 | Николаенко И. «Лоаман хий» Гагиев Г. «Даьхе»<br>Плиев А. «Б1аьсти йоалаш»                     | Байтий чулоацамаш в1аши бистар,<br>приёмах дувцар, шаьра, оаз таоеш д<br>бар, юкъарадар хьаала хар. Кертерч                                                                                                                                                                                                          |

|    |  |   |                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----|--|---|-----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |  |   |                                                                 | къамаъл дар. Мотт шаърбар. Даъхекхетам шербар, цунцара безам кхеб                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 54 |  | 1 | Осмиев ХЪ. «Блаъстан денош» ,                                   | Шаъра, оаз таоеш дешара болх бар. уйлах къамаъл дар. Мотт шаърбар. бола кхетам шербар, клоаргабар, цу кхебар.                                                                                                                                                                                                                                    |
| 55 |  | 1 | Гагиев Г. «Блаъсти», Кодзоев Н. «Блаъстинг» .                   | Поэтий байташ шаъра, оаз тоаеш ег чулоацам хъабувцар, влаши бистар Къамаъл шаъра дар, глалглай метта дувцар, поэташа байташ язъеш гуча оамалех къамаъл дар. Керда матери лаьца урока юкъе йоалаяр. лаламах кхетам шербар, клоаргабар.                                                                                                            |
| 56 |  | 1 | Мякиев А. «Селалад»                                             | Къамаъл шаъра дар, глалглай метта дувцар, поэта байт язъеш гучаяъхач литературни оамалах къамаъл дар. научни материал селаладах лаьца у йоалаяр. лаламах берий кхетам шер клоаргабар.                                                                                                                                                            |
| 57 |  | 1 | Арапиев ХЪ. «Хъаст»                                             | Поэта вахарахи кхолламахи дувца чулоацам нийса, шаъра, оаз тоаеш б хъабувца хар. Байта кертера уйла х Дийшачох хаттар оттаде а жоп дала Дешар мел лоархламе да хар. Научн урока юкъе йоалаяр.                                                                                                                                                    |
| 58 |  | 1 | Гагиев Г. «Вловнаш». « Глаи цун тлехъеи».                       | Произведеней чулоацам хар, хъабун хаттарашта дizza жоп дала. Дошл бе хар, кертера дар хъакьоастаде, т оттае хар. Глалглай исторе чу вловн дlалоаца моттиг хар, ший къаман и леладар. Мохк безар, лорабар.                                                                                                                                        |
| 59 |  | 1 | Шадиев С. «Чарахъал дитар». «Бакылг» Арчаков Т.                 | Йоазонхой произведенеш нийса, ша Цар чулоацам тахкар, хъабувцар. Т кертерадар хъакьоастаде хар, дувза къамаъл шаърдар. Дошлоргаца бол Дийшачун доагла кица доаладе хар дезаш хилар, из лорадара бокьонач хилар. Дешар сага мел лоархламе д                                                                                                       |
| 60 |  | 1 | <b>Эрсий йоазонхой. 5 с.</b><br>Пушкин А. «1уйре». «1ан сайре». | Поэта байташ хар, уж нийса еша ха чулоацам лоацца хъабувцар. Хаттар жоп дала ха, чулоацама юкъера хат луш эша предложени еша хар. Эпиг сравненеш, олицетворенеш хъалаха литературни приёмах дувца хар, да байт хар. Кхыча поэтий байташца й Пушкина байташ. Къамаъл шаърдар лархлар, лелабар. Поэта литература никъ малагла ба хар. Дешара лоарх |
| 61 |  | 1 | Паустовский К. «Хъу». Чехов А. «Аързи».                         | Йоазонхой произведенеш нийса, ша Цар чулоацам тахкар, хъабувцар. Т кертерадар хъакьоастаде хар, дувза къамаъл шаърдар. Дошлоргаца бол Дийшачун доагла кица доаладе хар дезаш хилар, из лорадара бокьонач хилар. Дешар сага мел лоархламе д                                                                                                       |
| 62 |  | 2 | Толстой Л. «Циска кlorиг».                                      | Шаъра дешар, йоазонхочун уйла оа дlахойташ. Дувцара къамаъл оттад Чулоацам хъабувцар, хоржаш деша хар. Сага дийнаташцара бувзамах д lалам деза а лораде а дезарах ший                                                                                                                                                                            |

|    |  |   |                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|----|--|---|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |  |   |                                                                                          | Сценка юкѣ дакъа лацар.                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 63 |  | 1 | Тютчев Ф. «Бѣаѣстан хиш». Блок А. « О, ма безам ба са ваха».                             | Йоазонхой произведенеш нийса, ш<br>Цар чулоацам тахкар, хѣабувцар. Т<br>кертерадар хѣакѣоастаде хар, дувца<br>къамаѣл шаърдар. Дошлоргаца бол<br>Дийшачун доагѣа кица доаладе хар<br>дешаш хилар, из лорадара бокѣонаш<br>хилар. Дешар сага мел лоархѣа ме д                    |
| 64 |  | 1 | Крылов И. « Баскилги зунгати».<br>Классал арахѣа дешар «Тайп-тайпарча къамий<br>фаѣлгаш» | Шаъра дешар, йоазонхочун уйла оа<br>дѣахойташ. Дувцара къамаѣл оттад<br>Чулоацам хѣабувцар, хоржаш деша<br>деша, план оттае хар. Сага къахѣгал<br>бувзамах дувца хар, ѣалам деза а ло<br>дезарах ший уйла хилар. Сценка ю<br>лаца хар. Гѣалгѣай багахбувцама бо<br>тѣабахийтар. |